

[Ministeren for skatter og afgifter]

ten tilbage til det, vi diskuterede forleden dag under anden behandling.

Som jeg sagde under andenbehandlingen, har dette lovforslag, der nu foreligger til afstemning, og som jeg kan anbefale at stemme ja til, intet, absolut intet, at gøre med det juridisk meget komplicerede begreb, der hedder tilbagevirkende kraft.

(Kort bemærkning).

Glistrup (FP):

Ministeren sagde nu ikke forleden dag noget som helst om, hvad der var hans mening, om dette har noget at gøre med begrebet tilbagevirkende kraft. Bevars, det er meget let at sige, at der er problemer i forbindelse med, hvordan det juridiske begreb tilbagevirkende kraft skal forstås, men disse komplikationer kommer i hvert fald overhovedet ikke frem, når vi taler om det lovforslag, som det nu foreligger. Her er der nogle ganske bestemte mennesker, der i kraft af et afsluttet begivenhedsforløb har et krav på et ganske bestemt pengebeløb hos de offentlige kasser. Det eneste, som lovforslaget går ud på, er at betage disse mennesker – det kan godt være, det kun er 27 eller måske 19 mennesker, det ved vi ikke, i hvert fald et mindretal – det tilgodehavende, som de vitterlig har i kraft af gældende lovgivning. Der er intet fremadrettet overhovedet i lovforslaget, for i henhold til gældende lov, som den vil forblive, er loven udløbet med udgangen af indkomståret 1982. De tager, som ministeren forsøger at udsprede om det komplicerede i begrebet tilbagevirkende kraft, gælder i hvert fald ikke en så enkel og klar situation som den foreliggende. Man er fra regeringspartierne side åbenbart ligeglad med sine retssikkerhedsbetragtninger, når man kan undgå at få videre vrøvl med disse besværlige SFere og journalister, og hvem det ellers er, som man vil købe sig fred for ved at stemme ja her.

Hermed sluttede forhandlingen.

Afstemning

Lovforslaget

vedtoges med 133 stemmer mod 10; 1 stemte hverken for eller imod.

Fjerde næstformand (Arentoft):

Lovforslaget vil nu blive tilstillet statsministeren.

Den næste sag på dagsordenen var:

2) Anden behandling af lovforslag nr. L 21:

Forslag til lov om ændring af lov om valg til folketinget.

(Fremsat 7/10 82. Første behandling 13/10 82. Betænkning 3/2 83).

Der var ikke stillet ændringsforslag.

Lovforslagets paragraffer og spørgsmålet om dets overgang til tredje behandling sattes til forhandling under ét.

Ingen bad om ordet.

Afstemning

§§ 1 og 2

vedtoges uden afstemning.

Lovforslagets overgang til tredje behandling vedtoges uden afstemning.

Fjerde næstformand (Arentoft):

Jeg foreslår, at lovforslaget går direkte til tredje behandling uden fornyet udvalgsbehandling. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Den næste sag på dagsordenen var:

3) Anden behandling af lovforslag nr. L 61:

Forslag til lov om en saltvandssø i Margrethe Kog.

Af Erik Holst (S), Margrete Auken (SF) og Dræbye (RV) m.fl.

(Fremsat 11/11 82. Første behandling 25/11 82. Betænkning 4/2 83).

Der var stillet 2 ændringsforslag i betænkningen.

Uden for betænkningen var der ikke stillet ændringsforslag.

Lovforslagets paragraffer, ændringsforslagene og spørgsmålet om lovforslagets overgang til tredje behandling sattes til forhandling under ét.

Forhandling

Karl Nielsen (S):

Under førstebehandlingen sagde vi fra socialdemokratiets side, at vi havde fire forudsætninger, der skulle være opfyldt. Det var for det første, at digesikkerheden ikke måtte forringes, for det andet, at indvandsløsningen heller ikke måtte forringes, for det tredje, at saltvandssøen kunne fungere efter hensigten, og endelig, at staten afholder alle udgifter i forbindelse med etablering af søen.

Vi sagde også ved førstebehandlingen, at vi mente, disse forudsætninger var opfyldt fra starten. Dette har vi fået bekræftet til fulde under udvalgsarbejdet. Også de lokale myndigheder i området erkender, at der ingen sikkerhedsmæssige problemer er i forbindelse med etableringen af saltvandssøen.

Modstanderne af saltvandssøen har under udvalgsarbejdet stillet en række kritiske spørgsmål. Ministeren har afvist kritikken, som indirekte lå i disse spørgsmål. Dette understreger blot, at projektet er velbegrunderet, og at det er velunderbygget.

Jeg vil gerne benytte lejligheden til at takke ministeren her fra talerstolen for de mange gode besvarelser. Det er vel nok enestående, at en minister, der er imod et forslag, i den grad har afvist de kritiske spørgsmål fra modstandernes side, spørgsmål, som kommer fra regeringspartifæller. Men vi har opfattet dette som en støtte til lovforslaget, en understregning af, at det er et velunderbygget forslag. Vi forstår derfor godt, at det har været meget svært for regeringspartiernes medlemmer af udvalget at udforme et bare rimeligt betækningsbidrag, idet alle ministerens besvarelser er gået dem imod. Derfor indeholder betækningsbidraget fra mindretallets side, fra de borgerlige partiers side, kun almindeligheder. Disse partier udtaler, at de ønsker en styrkelse af naturbeskyttelsesarbejdet. Det kan vi ikke tage alvorligt, når man uden egentlig begrundelse går imod det foreliggende naturvenlige forslag.

Jeg har et par bemærkninger til fremskridtspartiet, der som sædvanlig i sit betækningsbidrag bevæger sig ned under lav-

målet. Dette understreger blot, at hr. Dohrmann heller ikke i denne sag har forstået sagens realiteter, og for øvrigt må jeg sige her fra talerstolen, at jeg ikke har konstateret hr. Dohrmanns medvirken under behandlingen, under udvalgsarbejdet. Jeg skal ikke beskæftige mig synderlig mere med hr. Dohrmann, blot sige, at jeg vil lade hr. Dohrmann og fremskridtspartiet forblive på ajlebeholderniveauet – for at bruge et af deres egne udtryk i betænkningen. Jeg synes, det understreger det niveau, hr. Dohrmann og fremskridtspartiet bevæger sig på.

Til slut skal jeg sige, at vi støtter ministerens to ændringsforslag. Om ministerens tekniske kommentarer i pkt. 5 vil jeg godt sige, at vi i vores betækningsbidrag udtrykkeligt siger, at såfremt koten på 1,0 skal hæves, kan dette kun ske i samråd med Sønderjyllands amtsråd.

Til slut vil jeg sige, at vi er meget tilfredse med, at projektet nu kan blive gennemført.

Bo Kristensen (KF):

Det konservative folkeparti kan støtte de ændringsforslag, som miljøministeren har stillet i forbindelse med lovforslag nr. L 61 om saltvandssøen. Jeg vil dermed sige, at vi i forbindelse med lovforslagets behandling har fundet det lidt hastigt, at flertallet ønsker, at sagen bliver gennemført. Det har undret os meget, at flertallet ligesom ikke har ønsket at gå ind i en dybere undersøgelse af de lokale kommuners og amtskommunens udtalelser, idet der jo sker nogle driftsøkonomiske forøgelser ved at gennemføre denne løsning. Derfor så vi meget gerne, at flertallet brugte den fornødne tid til at fortsætte det seriøse arbejde, som ministeriet har lagt til grund i denne sag, og at der blev mulighed for en fornyet udvalgsbehandling mellem anden og tredje behandling, så dette bliver sat på plads.

Sønderby (V):

Vi har behandlet det foreliggende lovforslag på en masse møder. Der har været en masse henvendelser til udvalget, 9 i alt. De 7 af dem har været imod. Men vi er tilfredse med, at ministeren, som ikke har fremsat lovforslaget, alligevel er gået ind i debatten og har prøvet at få nogle ændringer igennem ud fra de ønsker, som er kommet fra disse sider.

[Sønderby]

Nu sagde den socialdemokratiske ordfører, at der var 4 krav fra forslagsstillerne, og at de alle var blevet opfyldt. Det kan der nok være lidt tvivl om. Jeg skal ikke her fra talerstolen skabe tvivl om sikkerheden ved det fremskudte dige, men tvivlen om indvandsproblemerne er ikke helt løst, idet nogle af de svar, vi har fået fra landbrugsministeren, har skabt nogle problemer. Også jeg vil derfor i forbindelse med dette sige, at vi ønsker en fornyet udvalgsbehandling mellem anden og tredje behandling.

Vi er tilfredse med de ændringsforslag, som ministeren har stillet. I forslaget om, at det ikke er miljøministeriet, men landbrugsministeriet, der skal drive det, står der i bemærkningerne, at det skal koste 100.000 kr. Det er vi ikke helt sikre på slår til, for et af de svar, vi har fået fra landbrugsministeren, siger, at der skal ryddes op flere gange, fordi der kan blive noget bundfald o.lign., og derfor er der nok nogle af de ting, vi skal have undersøgt.

§ 2 i ændringsforslaget er vi tilfredse med.

I bemærkningerne til ændringsforslagene, som ministeren også har været inde på, bliver det også sagt, at digelovens forudsætninger er, at der skal være et reservoir for Vidåens vand. Nu sagde hr. Karl Nielsen, at de sønderjyske myndigheder tilsluttede sig dette, men så må jeg gøre opmærksom på, at hverken amtsrådet som sådant eller kommunerne som sådanne har gjort det. Man har haft nogle forhandlinger med teknikerne dernede, men i de forhandlinger var de folkevalgte ikke med.

Udstillingsbygningerne er også et spørgsmål, som vi mangler at få klaring på, idet der står i ministerens ændringsforslag til bemærkningerne, at der kun skal etableres udstillingsbygninger ved selve slusen. De udstillingsbygninger på diget, der er nævnt i forslaget, skal ikke etableres på nuværende tidspunkt. Der siger ministeren i bemærkningerne, at han ikke er helt klar over EFs stilling til kontrakten, hvis disse udstillingsplatforme ikke bliver lavet, og derfor vil det nok være rimeligt, at vi i udvalgsrådet i morgen mellem anden og tredje behandling får muligheder for at undersøge dette.

Jeg skal også sige om indvandsproblemerne, at det ikke kun er et dansk anliggende. Der står også i ministerens bemærkninger om digelovens forudsætninger, at der var en

forhandling med de tyske myndigheder – og derfor skal vi altså også have et svar fra dem.

Venstre vil altså bede om at få udvalgsarbejde mellem anden og tredje behandling, fordi lovforslaget er blevet presset igennem. Vi har fået de svar fra ministeren, som vi ønsker, men der foreligger endnu nogle uafklarede spørgsmål.

De fire krav, som socialdemokratiet stillede ved første behandling, mener vi ikke er opfyldt. Når man taler om miljøforanstaltninger og om, at man skal bevare miljøet, må det være i forståelse med lokalbefolkningen. Denne forståelse er ikke tilfredsstillende uanset alle de svar, som ministeren har udarbejdet, og som er sendt til de implicerede parter, også i det sønderjyske, i kommunerne og i amtet, og vi vil stemme imod ved tredje behandling.

Margrete Auken (SF):

Jeg vil også begynde med at takke ministeren for et meget positivt samarbejde i denne sag. Vi har haft et enkelt problem, nemlig at vi først meget sent fik svarene, og det er det, som forleder til, at man kunne føle, at det måske gik stærkt til sidst. Det eneste, vi kan klage en lille smule over, er vel, at svarene indløb så sent, at vi ikke havde megen tid i den anden ende.

På den anden side vil jeg sige her til hr. Sønderby og hr. Bo Kristensen, at der ikke er fremført en eneste relevant indvending mod sikkerhedsproblemet ved indvandsløsningen. Det har været os alle sammen magtpåliggende at få denne sikkerhed godkendt såvel af Sønderjyllands amtsråd som af ministeriet for offentlige arbejder. Af alle ministerier har ministeriet for offentlige arbejder sågar godkendt denne beskrivelse af sikkerheden.

Derfor er det ikke bare demagogi, men decideret skadeligt over for den lokale befolkning dernede, som på grund af kampagnerne nærmest får det indtryk, at folketingsflertallet er i færd med at sætte Sønderjylland under vand, og det er vi ikke. Vi har virkelig villet sikre os hele vejen igennem, og jeg synes i øvrigt, amtsrådet kunne have sagt også lokalt, at det havde godkendt alle disse beskrivelser, således at det ikke kun var noget, vi fik at vide i miljøudvalget, men at det

[Margrete Auken]

også var noget, man havde kendskab til i Sønderjyllands amt. Til befolkningens beroligelse, hr. Sønderby, ville det være gavnligt, at tingene var blevet klaret på den måde.

Der er i betænkningen en helt flot bemærkning fra hr. Dohrmann, som taler om dem, der har sat sig lidt ind i forholdene dernede. Jeg skal love for, at hvis man går hr. Dohrmanns betækningsbidrag efter, er det grandios i sin uvidenhed. Det allerflotteste er den med ajlebeholderen til sidst. Det er ikke under nogen omstændigheder ajle, der kommer til at være dér; det vil jeg med mit beskedne kendskab til dansk landbrug kunne sige med fuldstændig sikkerhed.

Men der er et enkelt punkt, jeg gerne vil tage frem her, for det har også været meget om at gøre for os, at konfliktforholdet til de lokale blev mindst muligt. Vi har ikke fået godtgjort, at en eventuel hævnning af tærskelen på 8 cm – det er tærskelen, ikke koten – mellem dagligvandsreservoiret og saltvandsreservoiret vil betyde det mindste for sikkerheden. Regeringspartierne skriver i betækningsbidraget:

»En sådan hævnning af tærskelen vil, som det fremgår af adskillige svar fra miljøministeren, kunne rumme alvorlige sikkerhedsmæssige problemer.«

Samtlige de steder, hvor ministeren skriver det, har det postulatets karakter. Der har ingen steder været argumenteret for det, og er vi gået hele reservoirkapaciteten igennem, har det vist sig, at der er meget, meget langt til, at et sikkerhedsmæssigt problem vil kunne opstå.

Der kan være andre grunde til, at man ikke skal gøre det, og det synes jeg er rimeligt nok, men vi har ikke villet insistere på noget, fordi det var vigtigt, at vi havde det gode samarbejde, og derfor har vi føjet en bemærkning ind, som i og for sig godt kunne have stået også i bemærkningerne til forslaget, nemlig at det naturligvis skal ske i samarbejde med Sønderjyllands amt. Vi ønsker at dæmpe konflikterne og havde egentlig gerne set, at regeringspartierne, når vi nu var så vidt med det, havde ønsket det samme i stedet for – i hvert tilfælde for venstres vedkommende – at fortsætte denne ubegrundede skrækkampagne, for den er ubegrundet. Det ved hr. Sønderby også godt og har ikke kunnet fremlægge noget under udvalgsarbejdet, der har sagt noget andet, men har måttet fin-

de sig i, at alle de indvendinger, der blev lagt frem, omhyggeligt blev nedgjort af besvarelser, som var godkendt af såvel Sønderjyllands amt som af ministeriet for offentlige arbejder.

Dohrmann (FP):

Jeg tror, mange både blandt forslagsstillerne og uden for deres rækker havde håbet på, at dette forslag havde fået lov til at lide en stille død i udvalget.

Jeg synes, argumenterne – både dem, der kom her i salen under førstebehandlingen, og dem, der er fremkommet fra lokal side – har været så stærke, at det i hvert fald burde have gjort så meget indtryk på forslagsstillerne, at de om ikke ligefrem havde taget forslaget tilbage så havde indskrænket sig til at skrive en beretning om det og indrømmet, at man ikke havde haft en heldig dag den dag, man udarbejdede forslaget.

Jeg ved, der har været mange henvendelser til de forskellige partier, også de partier, der står som forslagsstillere. Jeg så i går i Vestkysten f.eks. – og det er gentaget i dag i Jyske Tidende – at det radikale venstre i Løgumklosterkredsen har sendt et brev til den radikale gruppe og starter med at skrive: »Kære forvildede venner i det radikale venstre på Christiansborg.« Jeg skal undlade at citere hele brevet, selv om det kunne være nok så interessant. Men det er altså underskrevet af bestyrelsen for den radikale vælgerforening i Løgumkloster kommune, hvor man slutter med at ønske god bedring.

Den art henvendelser har der været mange af, det ved jeg, og man kunne have haft et stille håb om, at det i det mindste havde gjort et vist indtryk, men dette forslag skal åbenbart majoriseres igennem, og jeg vil endnu en gang gratulere fru Margrete Auken, fordi hun har fået andre partier, både de radikale og socialdemokraterne, til at hoppe på den limpind.

Jeg vil lige sige til hr. Karl Nielsen, at når jeg ikke har deltaget i miljøudvalgets møder, er det simpelt hen, fordi jeg ikke er medlem af miljøudvalget. Derudover må jeg tilbagevise den påstand, hr. Karl Nielsen kom med i Radio Syd i morges, hvor han hævdede, at fremskridtspartiet ikke havde deltaget særlig ihærdigt i udvalgsarbejdet. Jeg har undersøgt sagen og kan fortælle hr. Karl Nielsen – og

[Dohrmann]

hvis han ellers havde været der, ville han have set det – at fremskridtspartiet har været repræsenteret ved samtlige udvalgsmøder.

Nogle af de spørgsmål og svar, der er fremkommet i udvalget, er meget, meget interessante, og jeg vil gerne sige til både miljøministeren og til formanden for miljøudvalget, at det skinner temmelig klart igennem, at man, selv om man nu indstiller lovforslaget til forkastelse, har en vældig sympati.

Jeg sagde her ved første behandling, at jeg ikke mente, miljøudvalget var kompetent til at behandle dette forslag, og det vil jeg gerne gentage her ved andenbehandlingen. Jeg mener ikke, at miljøministeriet som sådant er kommet med nogen svar, som siger ret meget. Det eneste svar, jeg synes er godt, er svaret på spørgsmål 36, optrykt i betænkningen. Man har bedt ministeriet for offentlige arbejder om at komme med en vurdering af det rent sikkerhedsmæssige, og dertil lyder svaret:

»Problemerne, der kan give anledning til bekymring omkring Tønder by, knytter sig til vandstandsforholdene i Vidåen ...«

Og længere nede står der:

»Enhver nok så lille forhøjelse af vandspejlet vil under ekstreme forhold betyde en forøget risiko for brud på ådigerne. Problemerne eksisterer i særlig grad for de lavtliggende industri- og boligområder i den sydvestlige del af Tønder by.«

I den forbindelse vil jeg gerne sige til folketinget og de journalister, som skriver, at der ingen sikkerhedsmæssige problemer er, at det jo er tilbagevist med det svar, der er kommet fra ministeriet for offentlige arbejder, som i sin tid behandlede loven om det fremskudte dige. Det er muligt, at miljøministeriet har forstand på en masse ting inden for deres område, men digesikring vil jeg stadig væk hævde at de ikke har for 5 flade øre forstand på, og derfor burde forslaget i sin tid naturligvis have været behandlet i det udvalg, som sædvanligvis behandler kystsikringsproblemer.

Jeg kan forstå, at lovforslaget skal jappes igennem, men der er blot én enkelt ting, jeg vil henlede opmærksomheden på her ved anden behandling, og det er, at man, før den dansk-tyske komité blev enig om, at der skulle etableres et fremskudt dige nede i Tøndermarsken, sad i 12–15 år og vurderede sagen,

og derfor mener jeg – og det fremgår også helt klart af den behandling, som dengang foregik her i folketinget – at det var et dansk-tysk anliggende; tyskerne betalte også deres del af det fremskudte dige.

Nu forringer man sikkerheden, det har vi dokumentation for – det siger man også fra lokal side, og det var hele begrundelsen for, at vi skulle have et fremskudt dige – og så vil jeg godt spørge miljøministeren: har man spurgt de tyske myndigheder om deres syn på den forringelse af sikkerheden, som her ved foretages? Hvis man ikke har gjort det, mener jeg – nu skal forslaget jo tilbage til udvalget – at man absolut skal bruge den mellemliggende periode til at spørge de tyske myndigheder, hvad de mener om det, man er i færd med her. Det vil jeg gerne have et svar fra ministeren på. Er der stillet spørgsmål, og såfremt der ikke er stillet spørgsmål til de tyske myndigheder, vil ministeren så omgående foranledige, at det bliver gjort?

(Kort bemærkning).

Margrete Auken (SF):

Det, som kalder mig op, er hr. Dohrmanns henvisning til et af de mere forrygende svar, der er indgået til os. Når jeg i mit indlæg nævnte ministeriet for offentlige arbejder, var det, fordi svaret var lavet dér. Vi kritiserede det i udvalget, fordi det skabte netop denne unødige frygt i Sønderjyllands amt, og hvis man lige skal sige – det er hermed til oplysning – en samling banaliteter, altså at når vandet står for højt, så bliver der oversvømmelse, og bliver det ekstremt, så går det galt. Så har vi spurgt: hvor højt er det? Der stod »et vist niveau«, og så blev de hårdt presset nødt til at sige, at det var præcis det niveau, vi godt vidste, 2 m og 25 cm, Vidå-rapportens niveau.

De ekstreme forhold var så ekstreme, at de nærmest ikke kan forekomme, så jeg tror egentlig ikke, at hr. Dohrmann – hvis han eller hans partifæller havde benyttet sig af lejligheden til at følge arbejdet i udvalget – ville have trukket netop dette svar fra ministeriet for offentlige arbejder frem. Det udløste selv hos hr. Dohrmanns partifæller almindelig latter og derudover selvfølgelig bekymring over skrækkampagnerne i forhold til Sønderjyllands amt.

(Kort bemærkning).

Dohrmann (FP):

Hvis der har været latter hos nogle af mine partifæller, kan det nu skyldes mange ting, men jeg vil godt sige, at jeg synes ærligt talt, det er groft, det, fru Margrete Auken står her og siger. Vi har et ministerium, som beskæftiger sig med kystsikring, ikke alene i Tøndermarsken, men over hele landet, og hver eneste gang nogle kyststrækninger er truet, er det vores embedsmænd i ministeriet for offentlige arbejder, som bliver inddraget.

Det svar, som ministeren her sammen med sine embedsmænd har givet udvalget, står fru Margrete Auken her og siger at man ikke skal tage særlig højtideligt, for det er jo det rene pjat, det var faktisk noget, man var ved at dø af grin over. Ja men hvad er det for en påstand at komme med?

(Kort bemærkning).

Dræbye (RV):

Jeg skal ikke bebrejde hr. Dohrmann, at han ikke har haft lejlighed til at deltage i udvalgets arbejde, men vil måske nok sige, at den debat, vi nu fører her om sikkerheden, nok havde været tjent med, om hr. Dohrmann ved hjælp af sit parti havde søgt at komme til at deltage i folketingsudvalgets arbejde. Jeg kan i hvert fald sige til hr. Dohrmann, at han kunne have gjort sig den ulejlighed at læse den betænkning om saltvandsøen, som folketingsudvalget har afgivet. På side 16 i denne betænkning slår miljøministeren fast, at der er enighed mellem alle berørte myndigheder, herunder ministeriet for offentlige arbejder og Sønderjyllands amtsråd, om, at der ikke er sikkerhedsmæssige problemer, hverken med indvandet eller med digesikkerheden i forbindelse med anlægget af saltvandssøen. Der er enighed med ministeriet for offentlige arbejder, hr. Dohrmann, og jeg synes, det havde tjent debatten her, om hr. Dohrmann havde gjort sig den ulejlighed at læse folketingsudvalgets betænkning, herunder ministerens tilkendegivelse heri.

Hahn (CD):

Man kan mene, hvad man vil, om dette forslag, men åle miljøministeren kan man ikke. De spørgsmål, der har været stillet i udvalget, er også til fulde besvaret.

Centrum-demokraterne er med den øvrige del af regeringen enig i det betænkningsbidrag, som er afgivet af mindretallet. Udvalgsarbejdet har belyst en del usikre spørgsmål, men det står fast, at der er tale om et forsøg, hvor der ikke er sikre erfaringer at bygge på.

En rørledning og en pumpestation i Vadehavet vil muligvis kunne modstå en stormflod, men næppe en isflod, og en sådan ved vi kommer på et tidspunkt.

Ved ved også, som hr. Dohrmann har sagt, at forslagsstillerne har fået henvendelser fra deres partiforeninger i Sønderjylland. Hr. Dohrmann nævnte en skrivelse fra den radikale vælgerforening i Løgumkloster kommune. Vi ved også, at socialdemokratiet har fået mange henvendelser dernedefra, og det er vel ikke ukendt, at jeg kan tilføje, at man i den berørte del af Sønderjylland er af den opfattelse, at man pådattes noget herindefra, som er helt imod befolkningens ønsker.

Vi fra vort parti, centrum-demokraterne, kan ikke deltage. Vi går imod det forslag om en saltvandsø, der er fremsat.

Skulle man være poetisk – og det er jeg jo ikke – kunne man måske til hr. Dohrmann sige: gennem Vidåens snavsede vand trækker fru Margrete Auken hr. Dohrmann.

(Kort bemærkning).

Maisted (FP):

Som medlem af miljøudvalget for fremskridtspartiet må jeg tilbagevise hr. Dræbyes bemærkninger om, at vi ikke har læst og sat os ind i betænkningens bidraget. Det har vi selvfølgelig, og det er jo en manipulation. For det første er det ikke side 16, men side 15, hr. Dræbye skulle henvise til, og dernæst står der udtrykkeligt, at der mellem alle berørte myndigheder er enighed om, at man af sikkerhedsmæssige årsager må tage afstand fra en kote på over 1,0.

Men det, der er allervigtigst ved dette arbejde, er, at vi har haft mennesker på besøg, hvoraf den ene er borgmesteren for Højer kommune, og han er oven i købet professionel, han er ornitolog, så han ved, hvad han taler om. Han har sagt: hele befolkningen i Sønderjylland er imod dette forrykte forslag. Han har desuden sagt: de mennesker, der prøver at presse dette forslag igennem, aner ikke, hvad der sker med vores natur dernede. Og endelig: hvem kan sige, hvornår vi har en

[Maisted]

usikkerhed som den, der her bliver beskrevet? Når en befolkning, der, som borgmesteren også fremhævede, har mere end 100 års erfaring for, hvordan man plejer dette område, i enighed går imod den slags ting, hvad skal vi så herinde diskutere mere for? Hvem er det, vi skal rette os efter? Er det nogle sammenløbne SFere og socialdemokrater, der finder, at det her skulle være morsomt, eller er det en lokal befolkning, et helt amt, der går ind for, at man skal afvise et sådant forslag? Det er selvfølgelig den lokale befolkning, man skal rette sig efter også i denne sag.

(Kort bemærkning).

Margrete Auken (SF):

Jeg bliver nødt til først at sige, at selv om hr. Maisted tæller dårligt og kan glæde sig over, at der er visse radikale, der er på hans side, så har SFerne altså været med, og de er dog så stærkt repræsenteret, at de nu i flere omgange har været repræsenteret i amtsrådet. Derudover er de folk, der har arbejdet med sagen, næsten alle sammen bosat dernede.

Angående Sønderjyllands amts store kendskab til området vil jeg lige fortælle om et svar, som også kom fra ministeriet for offentlige arbejder. Man henviste til de problemer, der var på grund af et – hør nu efter! – stort industri- og boligområde, lavtliggende, i den sydvestlige ende af Tønder by. Det viser sig, at det ligger i kote 0,8, det er omtrent nede i grøfterne. Er det udtryk for stort lokalt kendskab til, hvordan marsken og vandet opfører sig, at man anbringer byområder nærmest nede i grøfterne? Vi fik at vide, at nu vil de heller ikke gøre det mere. Nu ville man udbygge et andet sted.

Mig bekendt har Højer gjort det samme, så det med at påberåbe sig det lokale kendskab er en lidt grotesk sag. Men selvfølgelig skal man lytte, og vi prøver at samarbejde. Det, vi har slået fast i denne sag, er, at Vadehavet ikke tilhører sønderjyderne. Vadehavets naturområde betyder noget for hele Europa, ja, det er et af verdens vigtigste vådområder, og det må vi – det har vi pligt til ifølge de konventioner, vi er tilknyttet – gå ind og forsvare og så se bort fra lokale, meget kortsigtede interesser, under forudsætning af

at det ikke går ud over nogle dernede, og det gør det ikke.

(Kort bemærkning).

Burgdorf (KF):

Jeg synes nok, at debatten ved fru Margrete Aukens sidste indlæg kommer ned på et plan, som jeg ikke synes er rimeligt i denne debat. Man begynder nu at bebrejde befolkningen i Tønder og Højer by, at de har bygget dér, men det har de gjort i tillid til, at vi, det danske samfund, vil værne mod det hav, som ligger udenfor, og det er det, vi har gjort ved det fremskudte dige. Jeg skal ikke stå her og sige, at sikkerhedshistorien ikke er i orden, men jeg skal sige, at det er et dårligt gennemtænkt projekt. Vi har ikke noget tilsvarende, og jeg har aldrig fået svar på, hvordan det i det hele taget skal virke. Skal vandet pumpes ind langt udefra? Skal det pumpes ud igen? Det ved man ingenting om. Og den kote, man snakker om. Jeg konstaterer, at der bliver vanskelighed med ådigerne, det er der ingen tvivl om. For mig at se er det et meget dårligt projekt, som vil give tilbageslag. Vi venter bare og ser.

(Kort bemærkning).

Maisted (FP):

Nu får vi at vide af fru Margrete Auken, at befolkningen, der har 100 års erfaring, nærmest er sådan en flok idioter, der anlægger deres huse og deres industri på fuldstændig tåbelige steder. Det er et stift stykke, når vi i udvalget har haft besøg af amtsborgmester og borgmestre fra området, der har bedt os så mindeligt om på grund af denne lange erfaringsperiode ikke at udsætte dem for en ganske unødigt risiko. Med hvilken begrundelse – ud over at man altså kan skrabe et flertal sammen herinde, der manifesterer europæiske tanker og hellere vil tage hensyn til, hvad de mener i Frankrig, end hvad de mener i Sønderjylland – skal man gennemføre et sådant forslag? Det er jo komplet forrykt.

(Kort bemærkning).

Karl Nielsen (S):

Det, der kalder mig herop, er hr. Burgdorf, der ligesom antyder, at der er sikkerhedsmæssige problemer, når man henholder sig til en kote på 1,0 mellem højvandsreser-

[Karl Nielsen]

voiret og saltvandssøen. Lad os slå fast én gang for alle: alle myndigheder, også de lokale, erkender, at der ingen problemer er med indvandsløsningen. Den anfægtes overhovedet ikke med en kote 1,0. Jeg synes, det er for dårligt, hvis vi fortsat vader rundt i den diskussion, når alle har sagt det. Alle ansvarlige har sagt: ingen problemer, når vi holder os på kote 1,0.

(Kort bemærkning).

Margrete Auken (SF):

Jeg synes lige, jeg skylder at sige, at selv om Sønderjyllands amt midt i 1960'erne eller i begyndelsen af 1960'erne begik den brøler at give tilladelse til, at man byggede så lavt, er heller ikke disse områder truet af saltvandsindtaget. Lad det lige være slået fast. Der er ikke tale om, at det kommer til at belaste de områder heller. Så lav er nemlig vandstanden, også med vores løsning, at det ikke får betydning for de bebyggelser, der er er lagt i kote 0,8.

(Kort bemærkning).

Bo Kristensen (KF):

Jeg vil give hr. Karl Nielsen ret i, at sikkerheden skulle være overholdt, men det, vi også taler om, er, at der er nogle driftsøkonomiske og vedligeholdelsesmæssige ting i grøfteområdet længere inde i landet, som vi jo ikke har kunnet tilbagevise i udvalget, og det, vi er særdeles kritiske over for, er, at man pålægger kommunerne og amtskommunen en ekstra omkostning i forbindelse med åforløbet. Det har ikke noget at gøre med at grave grøfter i denne sag, og spørgsmålet er ikke et spørgsmål af sikkerhedsmæssig art, men et spørgsmål om at få de rette ting frem i udvalget, og det plejer også at være den linje, socialdemokratiet ønsker at arbejde efter i udvalget.

Fjerde næstformand (Arentoft):

Hr. Sønderby kort bemærkning og derefter hr. Karl Nielsen kort bemærkning, og derefter går vi tilbage til ordførernes rækker.

(Kort bemærkning).

Sønderby (V):

Det var fru Margrete Auken, der kaldte mig herop, for jeg synes nok, at det at be-

skyldte de lokale myndigheder for ikke at have kendskab til naturen dernede er lidt baglæns, når man ved, hvornår Tønder by er anlagt. Man ved også, at staten har anlagt ting dernede. De lokale myndigheder advarer i den nuværende situation imod disse ting og har fået nogle af deres krav opfyldt – det har jeg sagt til miljøministeren – med den vedtagne kote, men de lokale myndigheder siger stadig væk dernede – og her må jeg så rette den socialdemokratiske ordfører – at hverken Tønder byråds, Højer byråds eller Sønderjyllands amtsråds medlemmer har accepteret dette forslag. Det er den tekniske forvaltning dernede, som miljøministeren har spurgt, der har accepteret forslaget.

Så vil jeg da også gerne sige, at det, vi også kan bruge tiden til at opklare, er vel, at et fremtrædende medlem af den socialdemokratiske gruppe har sagt, at hvis alle sikkerhedskravene og alle kriterierne ikke er opfyldt, må vi stemme imod. Det har hr. Henning Rasmussen sagt.

Nu er landbrugsministeren desværre ikke til stede, men jeg vil gerne sige, når jeg nu er på talerstolen, til miljøministeren, at de fugletællinger, der er foretaget – vi har ikke været inde på det her, men vi var inde på det ved første behandling – ligger tilbage til april 1981 alle sammen. Vi har ingen tal efter april 1981, og det, jeg godt ville have spurgt landbrugsministeren om, er, hvorfor man ikke har nogen fugletælling for 1982, for da var der ikke uro, da var det ved at falde til ro dernede. Men da er antallet jo på vej opad, og så er det ikke så interessant.

(Kort bemærkning).

Karl Nielsen (S):

Lige en enkelt bemærkning til hr. Bo Kristensen, som antyder, at der ville blive nogle driftsøkonomiske omkostninger med en kote af 1,0. Jeg synes, det er noget helt nyt. Det har ikke været fremført, mig bekendt, heller ikke fra Sønderjyllands amtsråds side, da de var her.

Og så vil jeg godt sige til hr. Sønderby, at borgmesteren i Tønder og, mener jeg, også amtsborgmesteren har givet udtryk for, at hvis vi holder koten 1,0, er der ingen problemer med indvandet. Det tror jeg ligger meget, meget fast. Det siger ikke alene teknikerne, men også politikerne, og det ville jo ikke

[Karl Nielsen]

være unaturligt, om politikerne lyttede efter deres teknikere, så derfor synes jeg, der er meget god sammenhæng i argumentationen.

Drøbye (RV):

Jeg skal også indledningsvis lige gøre opmærksom på, at hr. Sønderby fik talt sig lidt vel meget op, da han konstaterede, at der ikke var politisk dækning for den vurdering, som miljøministeren har angivet i betænkningen på side 16 – det sidste er sagt igen til hr. Maisted – nemlig at der ikke er sikkerhedsmæssige problemer. Jeg tror, vi er mange, der har hørt amtsborgmester Kresten Philipson konstatere nøjagtig det samme under forudsætning af, at der holdes kote 0,9 for vandspejlet i søen og kote 1,0 for tærsklen mellem dagligreservoir og saltvandssø, og det tror jeg også hr. Sønderby efter nærmere eftertanke vil kunne huske.

Jeg skal lige i den forbindelse sige tak til både hr. Bo Kristensen og hr. Burgdorf for den ganske klare erkendelse af det samme, at der ikke er sikkerhedsmæssige problemer under de nævnte forudsætninger. Jeg synes, det var rart at få det konstateret også fra talerstolen.

Jeg skal gøre en anden kort bemærkning. Det er til hr. Dohrmann, som viste den interesse for det radikale venstres lokale organisationer, at han citerede en udtalelse fra en af dem, en i øvrigt særdeles velformuleret udtalelse, og jeg skal gøre opmærksom på, at den radikale amtsorganisation – for jeg går ud fra, at det interesserer hr. Dohrmann – selvfølgelig blev orienteret om vores hensigt om at fremsætte et sådant forslag, inden det blev fremsat her i folketinget, og at vi fik den besked, at man ikke gik imod fremsættelsen af et sådant forslag. Det bliver jeg selvfølgelig nødt til at konstatere og dermed gøre opmærksom på, at hr. Dohrmann har uret, når han konstaterer et misforhold mellem den radikale folketingsgruppe og den radikale amtsorganisation i dette spørgsmål.

Så skal jeg gøre nogle bemærkninger om de betæneligheder, som mindretallet – og det er altså regeringspartierne – har angivet i betænkningen.

Det første, man siger, er, at der er tale om et forsøgsprojekt, og det er jo bl.a. baggrunden for, at vi har fået en væsentlig støtte fra

EFs miljøfond til projektet. Jeg vil godt understrege 2 ting omkring dette forhold.

Den ene er, at vi jo hele tiden laver forsøg med naturen, i det øjeblik vi griber ind i den. Det var også et kæmpemæssigt forsøgsprojekt med naturen, da man lavede det fremskudte dige, men man gjorde det af hensyn til en sikkerhed, som vi har understreget, og som vi også understregede ved at stemme for digeloven. Men så synes jeg også nok, det må være rimeligt, at man ind imellem forsøger sig med et forsøgsprojekt til fordel for naturen, og det er det, man gør ved at vedtage lovforslaget om saltvandssøen bag det fremskudte dige.

Så gør man i mindretallet opmærksom på, at der her er tale om en uoverensstemmelse mellem de lokale myndigheder, den lokale befolkning og folketinget, og jeg skal ikke lægge skjul på, at det også er min vurdering, at et flertal af de lokale myndigheder og også et flertal af den lokale befolkning ikke er tilhængere af dette lovforslag, men vi skal samtidig understrege – det synes jeg er det afgørende – at det, der har været baggrunden for, at lovforslaget alligevel skal vedtages, er nogle klare nationale interesser i retning af at sikre naturen, fuglene og forskellige andre arter nogle overlevelsesmuligheder, som vi ellers er med til ved andre indgreb i naturen at fjerne, og at det derfor ikke altid kan være sådan, at vi kan gennemføre denne beskyttelse i overensstemmelse med lokalbefolkning eller lokale myndigheder. Jeg har aldrig oplevet, at hr. Sønderbys parti eller hr. Bo Kristensens parti er gået ind for den lokale befolknings miljøinteresser, når det drejede sig om udbygningen af lufthavnen i Kastrup. Hvis man havde taget det som udgangspunkt, ville man have kunnet se, at de samme partier med de samme begrundelser skulle have modsat sig enhver form for lufthavnsbyggeri og udvidelse i Kastrup, men som bekendt støttede disse partier netop lovgivningen, da den blev vedtaget i folketinget i 1981. Der kan man se lidt om, hvilken respekt for den lokale befolknings miljøinteresser de partier har, når de går imod deres politiske standpunkter, så jeg synes, man må konstatere, at argumentet har en begrænset rækkevidde.

Så skal jeg endelig konstatere, at der jo er en række mere teknisk betonedede bemærkninger i mindretallets betækningsbidrag. Jeg

[Dræbøje]

tænker ikke på sikkerheden, det har vi behandlet, men på spørgsmålet om driftsforholdene, og jeg skal blot for at gøre sagen kort henvide til den meget klare og meget tydelige argumentation for, at det er et driftsmæssigt forsvarligt projekt, som fremgår af miljøministerens bemærkninger til betænkningen

Jeg skal så som andre ordførere i øvrigt slutte af med at sige tak til miljøministeren for et godt og grundigt belyst udvalgsarbejde og et godt samarbejde i udvalget.

Steffensen (KrF):

Der kan nok ikke føjes ret mange flere argumenter til i denne sag, i hvert fald ikke, hvis de skal have saglighedens karakter.

Jeg vil som formand for miljøudvalget tilbagevise den påstand, som kom fra en af ordførerne, at lovforslaget var blevet presset igennem. Jeg mener, vi har konstateret, at uanset om man var tilhænger eller modstander af saltvandssøen, har man fået alle de spørgsmål stillet, der var at stille, og vi har fået dem besvaret af miljøministeren, og jeg mener også, at vi kan sige: til stor tilfredshed for alle parter. Jeg synes, der er foregået et sobert og godt arbejde i miljøudvalget, som vi kan være tjent med alle sammen.

Kristeligt folkeparti er ikke overbevist om, at det forsøgsprojekt, som saltvandssøen er, kan komme til at fungere som en saltvandssø. Det kan alene fremtiden vise. Det er understreget stærkt i ministerens besvarelse, at det er et forsøgsprojekt, og derfor tjener det ikke noget formål at drøfte, om det nu virker eller ikke virker, for det kan vi ikke vide noget om, før det har fungeret. Vi er af den opfattelse, at man burde have ventet med at gennemføre det, indtil man så, hvordan forholdene blev dernede, når der blev ro i området – alt det var vi inde på ved første behandling.

Men der er én ting, som jeg synes det er vigtigt for os i kristeligt folkeparti at have fået afklaret under udvalgsarbejdet, og det er, som det er fremhævet af flere, at sikkerhedsproblemet er klart. Når de kvoter, som nu har været nævnt flere gange, bliver overholdt, er det erkendt fra alle sider, at der ikke er noget sikkerhedsproblem ved dette forsøg, og det er vigtigt at få slået fast, synes jeg.

Men kristeligt folkeparti mener ikke, det er heldigt, at et flertal i folketinget her vedtager et lovforslag, som er i strid med hele den sønderjyske befolknings ønsker og intentioner. Vi er af den opfattelse, at det vil være vigtigt for alle miljøsager, at det kan foregå hånd i hånd og i takt med befolkningen, og vi er betænkelige ved, at et lovforslag bliver vedtaget imod befolkningens ønske.

Vi vil derfor ikke stemme for lovforslaget, vi vil stemme imod lovforslaget, som det er tilkendegivet i betænkningen, men udvalgsarbejdet har afsløret og afdækket ganske klart, at sikkerhedsproblemet er løst.

Miljøministeren (Chr. Christensen):

Regeringen kan, som jeg allerede sagde det ved første behandling, ikke støtte lovforslaget om en saltvandssø i Margrethe Kog. Afgørende for regeringen har været, at der er tale om et forsøgsprojekt, der har mødt betydelig modstand hos de lokale folkevalgte myndigheder, Sønderjyllands amtsråd samt Højer og Tønder kommunalbestyrelser. Regeringen ønsker, at der skal ske en styrkelse af naturbeskyttelsesarbejdet, også i Vadehavsområdet. Regeringen finder det imidlertid afgørende for naturbeskyttelsesarbejdets succes på længere sigt, at dette arbejde foregår i samarbejde med de lokale myndigheder, og at arbejdet nyder forståelse hos den lokale befolkning.

I denne sag ønsker man at gennemføre et forsøgsprojekt helt på tværs af de lokale ønsker. Projektet for en saltvandssø er baseret på grundige analyser både i biologisk og i teknisk henseende, det fremgår klart af de svar, som jeg har afgivet til folketingets miljø- og planlægningsudvalg. Det står imidlertid fast, at et projekt som det her foreslåede med saltvandsindpumpning ikke tidligere er gennemført noget sted i verden. Der er altså tale om et forsøgsprojekt, hvor der ikke er sikre erfaringer at bygge på. Såvel biologisk som teknisk kan man derfor ikke se bort fra, at der kan være en vis usikkerhed knyttet til projektet.

Regeringen finder det helt afgørende, at en eventuel saltvandssø ikke indebærer sikkerhedsmæssige ricisi, hverken i forhold til digesikkerheden eller i forhold til indvandsikkerheden. Dette er baggrunden for, at jeg her har taget skarpt afstand fra den mulig-

[Miljøministeren]

hed, der er nævnt i lovforslagets bemærkninger, at tærsklen ved dagligreservoir og stormflodsreservoir skal kunne hæves, hvis det ud fra en biologisk vurdering skønnes hensigtsmæssigt. En sådan hævnning af tærsklen vil, som det fremgår af adskillige af mine svar til miljø- og planlægningsudvalget, kunne rumme alvorlige sikkerhedsmæssige problemer. Skal der anlægges en saltvandssø, må denne i givet fald være i overensstemmelse med det oprindelige projekt, der opererer med en tærskelkote mellem dagligreservoiret og højvandsreservoiret, dvs. saltsøen på 1,0 og en vandspejlskote i søen på maksimalt 0,9.

Jeg vil i denne forbindelse godt gøre opmærksom på, som jeg også har anført over for udvalget, at de nævnte kotehøjder også i biologisk henseende er tilstrækkelige. Der er derfor ingen saglig begrundelse for at hæve tærsklen mellem de to reservoirer.

Et flertal i miljø- og planlægningsudvalget repræsenterende socialdemokratiet, socialistisk folkeparti og det radikale venstre, udtaler, at tærsklen mellem det daglige reservoir og saltvandssøen fastsættes til at være kote 1,0, og at denne tærskelhøjde kun kan hæves i samråd med Sønderjyllands amtsråd.

Jeg er meget tilfreds med, at et flertal i udvalget har accepteret, at koten mellem de to reservoirer af sikkerhedsmæssige hensyn må fastsættes til 1,0, men jeg finder imidlertid, at man helt bør udelukke muligheden for en hævelse af koten til over 1,0. Det bør under alle omstændigheder i det mindste præciseres, at en sådan hævelse af koten kræver udtrykkeligt samtykke fra Sønderjyllands amtsråd og ministeriet for offentlige arbejder.

Jeg finder således ikke flertallets formulering i samråd med Sønderjyllands amtsråd tilstrækkelig præcis.

Regeringen finder, at hvis lovforslaget om en saltvandssø skal gennemføres, må det også være med de tekniske ændringsforslag og de øvrige tekniske kommentarer til lovforslagets bemærkninger, som jeg har fremsat over for miljø- og planlægningsudvalget ved skrivelse af 31. januar i år.

Jeg er da glad for her fra ordførerne at få bekræftet, at man har fulgt dette ønske. De tekniske kommentarer angår bemærkninger til digeloven, udsigtsplatformen, fredning af saltvandssøen, styringsgruppen, kotehøjderne samt finansierende udgifter til saltvandssøen.

Jeg har med tilfredshed bemærket, at et flertal i udvalget helt har kunnet tilslutte sig disse ændringsforslag og også bemærkningerne.

Jeg skal her kun nævne spørgsmålet om udsigtsplatformen. Som det fremgår af min skrivelse til udvalget, finder jeg ikke, at man nu bør træffe beslutning om etablering af en udsigtsplatform. Jeg mener, at spørgsmålet senere bør kunne tages op til fornyet vurdering på grundlag af de erfaringer, som indhøstes under driften af saltvandssøen og efter drøftelse med de berørte myndigheder. Det skal imidlertid her understreges, at dette forslag forudsætter, at kommissionen for De europæiske Fællesskaber ikke gør udsigtsplatformen til en kontraktmæssig betingelse for opnåelse af EF-tilskud. Gør den det, må vi selvfølgelig etablere denne platform.

Regeringen kan altså ikke støtte det fremsatte lovforslag om en saltvandssø. Jeg har imidlertid med tilfredshed noteret mig, at flertallet i udvalget, bortset fra et enkelt punkt, har kunnet tiltræde de fremsatte tekniske ændringsforslag og de tekniske kommentarer, som jeg har fremsat.

Jeg skal blot endnu en gang gentage, at der ikke må foretages ændringer i de kotehøjder, der må anses for sikkerhedsmæssigt forsvarlige, medmindre der foreligger et udtrykkeligt samtykke fra Sønderjyllands amtsråd og ministeriet for offentlige arbejder.

Fru Margrete Auken var inde på, at svarene indløb lidt sent i starten af behandlingen af dette lovforslag. Det er korrekt. Men vi foretrak at få så sikker og så grundig en besvarelse som muligt, og det tog længere tid, end man måske kunne have ønsket. Til gengæld gik det så lidt hurtigt til sidst.

Hr. Dohrmann spurgte, om vi havde sikret os, at man fra de tyske myndigheder var indstillet på denne saltvandssø. Jeg skal sige, at de ansvarlige danske myndigheder og eksperter, herunder Sønderjyllands amtsråd og ministeriet for offentlige arbejder, ikke finder, at anlæggelsen af en saltvandssø med de tidligere angivne kotehøjder på 1,0 og 0,9 giver anledning til sikkerhedsmæssige problemer i Danmark. Man finder endvidere ikke, at en sådan saltvandssø har nogen som helst sikkerhedsmæssig konsekvens for Tyskland, hverken for det tyske dige eller for de tyske kogsområder. Dette er baggrunden for, at man ikke har drøftet sikkerhedsspørgsmålet

[Miljøministeren]

med de tyske myndigheder, og at der ikke nu bør tages initiativ til en sådan drøftelse.

Så skal jeg endelig sige til hr. Dohrmann, der bemærkede, at det skinnede igennem, at miljøministeren har sympati for forslaget, at jeg tror, hr. Dohrmann har taget fejl af, at jeg har sympati for at gennemføre et folketingsflertals forslag så loyalt og korrekt som overhovedet muligt.

Erik Holst (S):

På forslagsstillernes vegne vil jeg gerne takke for et ualmindelig sobert og et meget dybtgående udvalgsarbejde. Jeg vil også gerne takke miljøministeren og hans embedsmænd for nogle meget loyale og meget korrekte svar, og nu hørte vi jo miljøministeren sige, at når det havde været lidt lang tid at svare, var det, fordi miljøministeriet selvfølgelig ønskede, at det skulle være sikre svar; det havde vi også helt indtrykket af.

Jeg vil også gerne takke formanden for folketingets miljø- og planlægningsudvalg, hr. Steffensen, der tilhører et parti, der skal støtte regeringen, der ikke har sympati for dette forslag, men som alligevel fandt anledning til at sige her i dag højt og tydeligt fra folketingets talerstol: det er erkendt gennem udvalgsarbejdet, at der ingen svækkelse og intet som helst angreb på digesikkerheden er i det, der her foreslås. Det tillægger vi fra forslagsstillerne uhyre stor betydning, for selvfølgelig er det betænkeligt at gennemføre et projekt af denne art, som er et naturprojekt, som skal beskytte naturen, beskytte Vadehavet, give fuglene større muligheder for at fouragere, altså et projekt, som hele Danmark, ja, hele Europa inden for EF kan have glæde af, hvis man i lokalbefolkningen er i tvivl om sikkerheden, der først og fremmest må være en opgave for os, ligesom alle i sin tid, da vi vedtog digeloven her i folketinget, var enige om, at sikkerheden for den sønderjyske befolkning var det helt afgørende.

Må jeg have lov at sige til allersidst, at hvis vi skulle gøre ikke alene naturen, ikke alene ornitologerne og ikke alene miljøministeriet, men også folketinget og bevidstheden i Sønderjylland en stor glæde, burde vi udsende – med ekstra kopier til alle, der overhovedet er interesseret i det – folketingets miljøudvalgs formands erkendelse af, at sikkerheden har hele udvalget haft mulighed for

at få vurderet, og det er erkendt, siger formanden, af dem, der har deltaget i udvalgsarbejdet, at sikkerheden ikke kan anfægtes.

Jeg skal slet ikke sige noget til hr. Dohrmann, der ikke har fundet anledning til at deltage i udvalgsarbejdet. Det vil jeg ikke bebrejde hr. Dohrmann, men jeg vil nok sige, at indlæggene her i dag havde vundet en anelse i kvalitet over, hvad de plejer at være fra hr. Dohrmanns side.

Dohrmann (FP):

Tak, i lige måde, hr. Erik Holst, kunne man have lyst til at sige.

Det, der slår mig ved denne debat, er, at det svar, som ministeriet for offentlige arbejder har afgivet, og som udtrykkeligt siger, at enhver nok så lille forhøjelse af vandspejlet under ekstreme forhold vil betyde en forøget risiko, er hele argumentationen, og det var hele argumentationen for, at vi i sin tid skulle have det fremskudte dige. Det siger da sig selv, at hvis man begynder at fylde det reservoir op i forvejen, som er beregnet for det vand, som kommer fra Vidåen, forringer man sikkerheden. Hvis man ikke vil indrømme det, må man i hvert fald tilstå én ting: så er vi blevet ført groft bag lyset, dengang man kom med argumenterne for det fremskudte dige, for det var den eneste grund til, at man skulle bygge et fremskudt dige fremfor at forstærke det gamle dige. Det var det argument, man brugte.

Og må jeg så godt sige til miljøministeren, at jeg er meget, meget uenig med ham, når han siger, at heller ikke han finder anledning til at rette henvendelse til de tyske myndigheder. Der sad i 12-15 år, tror jeg, et dansk-tysk samarbejdsudvalg og drøftede de ting her, og jeg baserer mine udsagn på det svar, der ligger fra ministeriet for offentlige arbejder, vores eksperter på dette område, som siger, at risikoen er større. Ville det så ikke være det mindste, man kunne gøre, at rette en henvendelse til de tyske myndigheder og høre deres syn? Det er da muligt, det bliver positivt i retning af forslagsstillerne, det ved jeg ikke, men jeg synes, det er groft og utilstedeligt, at vi, når to lande har et naturligt samarbejde på et punkt som dette, så fuldstændig ignorerer tyskerne i dette spørgsmål. Jeg gad nok vide, hvilken reaktion der ville have været herhjemme, hvis det havde været

[Dohrmann]

tyskerne, der bar sig ad på den måde. Jeg tror nok, at fru Margrete Auken med flere ville have hængt helt oppe under skyerne, hvis det havde været tilfældet.

Så siger den radikale ordfører, at inden de radikale gik med som medforslagsstillere her, havde der naturligvis været udvekslet synspunkter, også med sønderjyderne. Jeg bliver nødt til at citere to linjer fra det brev, jeg henviste til i mit første indlæg. Der står: »Vi hernede har da aldrig for alvor troet, at det radikale venstre ville gå ind for saltsøen.« Det siger faktisk alt. Jeg ved ikke, hvordan man diskuterer i det radikale venstre, det har jeg aldrig haft mulighed for at overvære, men jeg ved i hvert fald, hvordan den lokale opfattelse er.

Så kan man i øvrigt diskutere kotehøjder, man kan bruge en masse tekniske udtryk som hr. Erik Holst, og man kan diskutere 0,9 eller kote 1, det er rystende lige meget, for i det øjeblik der er brug for det vandreservoir og det er fyldt halvvejs op med vand, er sikkerheden forringet, og så kan man sætte lige de tal på, man har lyst til.

Tiden er ved at være udløbet, men jeg kan lige nå at nævne mit spørgsmål: der står i et af svarene, at man foreløbig har brugt godt 1 mill. kr. til forskellige undersøgelser. Hvor ligger den bevillingsmæssige tilslutning til dette? Inden for hvilke områder er de penge blevet anvendt? Det kunne jeg godt tænke mig at få en forklaring på, for det er vel ikke sådan, at man forlods er begyndt at bruge af de penge, man regner med at få stillet i udsigt?

Miljøministeren (Chr. Christensen):

Hr. Dohrmann var inde på spørgsmålet om, at man i ministeriet har ignoreret tyskerne. Det er korrekt, som hr. Dohrmann sagde, at vi har gode relationer til tyskerne, også i spørgsmålet om Vadehavsområdet. Hvis man fra tysk side havde henvendt sig til den danske regering angående spørgsmålet om sikkerheden ved at anlægge denne saltvandssø, havde vi selvfølgelig taget kontakt med dem desangående. Der har ikke været nogen henvendelse, og som følge deraf kan man ikke tale om, at man har ignoreret nogen.

Hermed sluttede forhandlingen.

Afstemning

Ændringsforslag nr. 1 og 2, § 1, således ændret, og §§ 2 og 3 vedtoges uden afstemning.

Lovforslagets overgang til tredje behandling vedtoges uden afstemning.

Anden næstformand (Mette Madsen):

Lovforslaget går herefter til fornyet behandling i udvalget.

Den næste sag på dagsordenen var:

4) Anden behandling af lovforslag nr. L 88:

Forslag til lov om ændring af lov om real-kreditinstitutter. (Lempelse af finansieringsreglerne for byerhvervsjendomme, specielt maskinbelåning, samt idrætsanlæg. Udmåling af lån til byfornyelses- og saneringsarbejder).

(Fremsat 15/12 82. Første behandling 14/1 83. Betænkning 3/2 83).

Der var stillet 1 ændringsforslag i betænkningen.

Uden for betænkningen var der ikke stillet ændringsforslag.

Lovforslagets paragraffer, ændringsforslaget og spørgsmålet om lovforslagets overgang til tredje behandling sattes til forhandling under ét.

Ingen bad om ordet.

Afstemning

§ 1, ændringsforslaget og § 2, således ændret, vedtoges uden afstemning.

Lovforslagets overgang til tredje behandling vedtoges uden afstemning.

Anden næstformand (Mette Madsen):

Jeg foreslår, at lovforslaget går direkte til tredje behandling uden fornyet udvalgsbehandling. Hvis ingen gør indsigelse mod det-